

System a evoluce obratlovců IV.

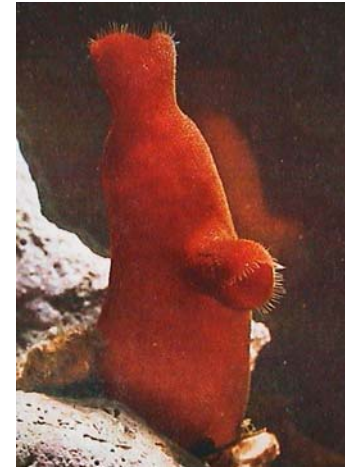
Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

- regresní vývoj:
 pohyblivá larva (aktivita) → pasivní dospělec
 jednovrstevná pokožka **plášť z tunicinu**
 chorda jen v ocásku larev (uro-)
 nervová trubice jen u larev, jinak jen cerebrální ganglion
otevřená cévní soustava, srdce se střídavou pulzací
 hemovanadin (jen rod *Phallusia*)
peribranchiální prostor, atrioporus
 endostyl - příjem potravy filtrací
 „ukládací ledvina“
- **hermafrodité** s nepárovými gonádami
 složité rozmnožování, i metageneze **nepohlavním rozmnožováním**
- **jediný shluk Hox genů** (i rozptýleny v genomu mimo shluk) s rozsáhlou **ztrátou cca ½ genů a změnou sekvencí**
 v homeoboxu přítomny **introny**
- nejrychlejší tempo molekulární evoluce ze všech strunatců
- 2500 rec. druhů, *Cheungkongella ancestralis* - časně kambrium (jižní Čína)
 (V evoluci obratlovců došlo postupně k opakované duplikaci shluků Hox genů)

Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

Urochordata

- charakteristické znaky

- systém čl.

ASCIDIACEA - SUMKY

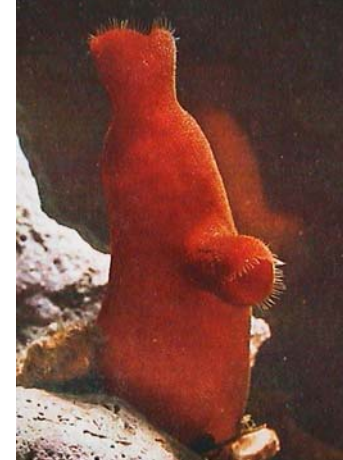
1900, přisedlí, vakovité tělo, i kolonie

THALIACEA - SALPY (SALPIDA + DOLIOLIDA)

50, pelagičtí, soudečkovité tělo, metageneze, i kolonie

APPENDICULARIA (LARVACEA, COPELATA) - VRŠENKY

60, pelagičtí, neotenie (z larev salp?), jen solitérní, volně ve schránkách

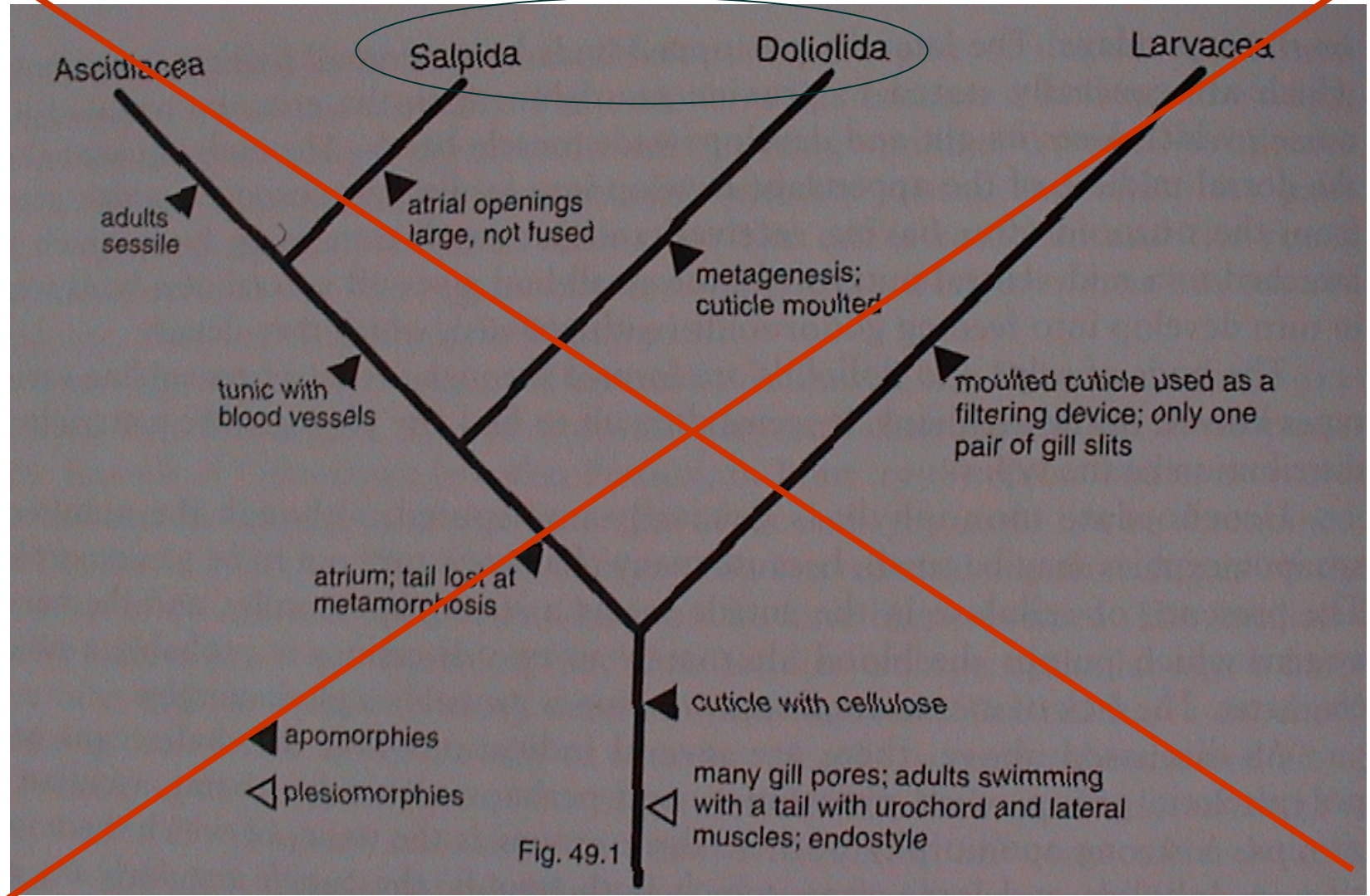
Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

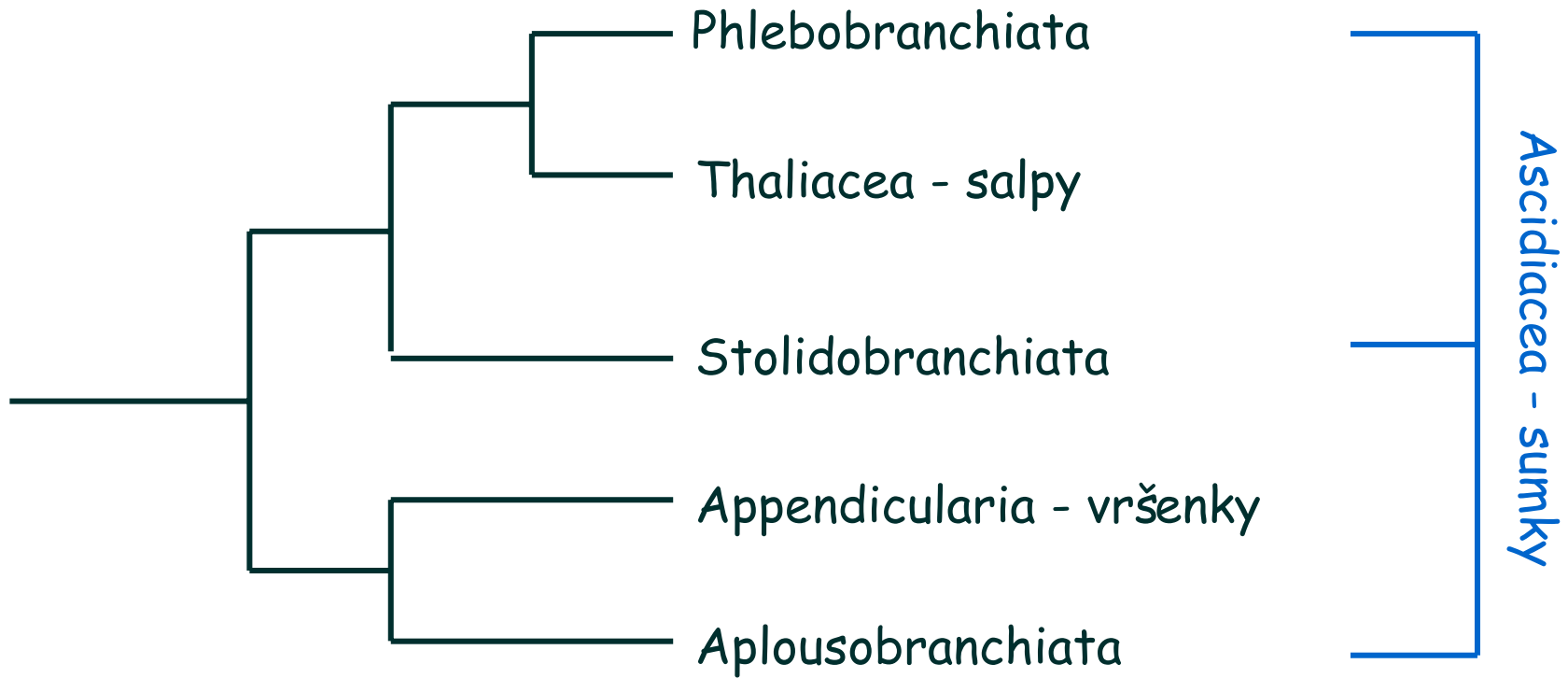
sumky

salpy

vršenky

Kladistický systém pláštěnců (Urochordata = „Tunicata“)

18S rDNA

Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

„Ascidacea“ - sumky

(parafyletický taxon)

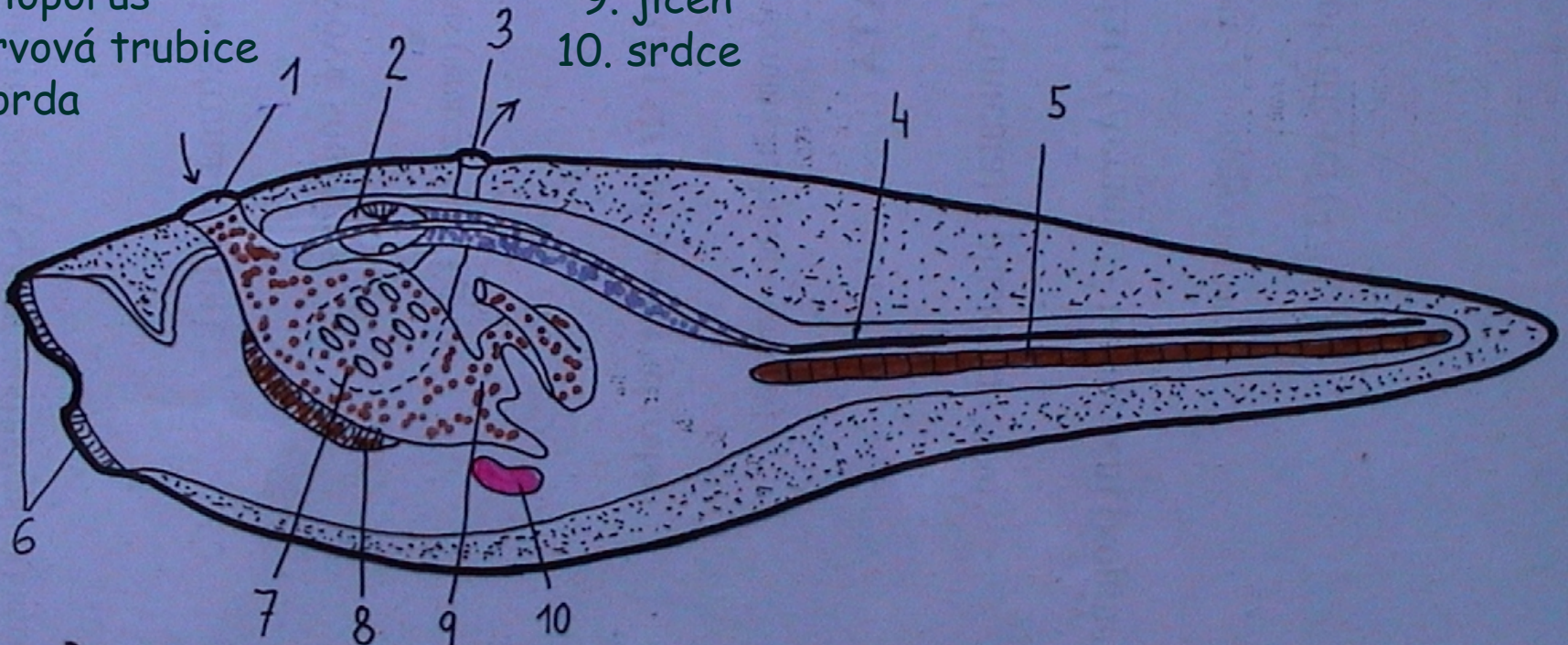
morfologie larvy

- morfologie dospělce
- filtrace potravy
- rozmnožování
- ekologie
- systém

Ascidiacea - sumky

morfologie larvy

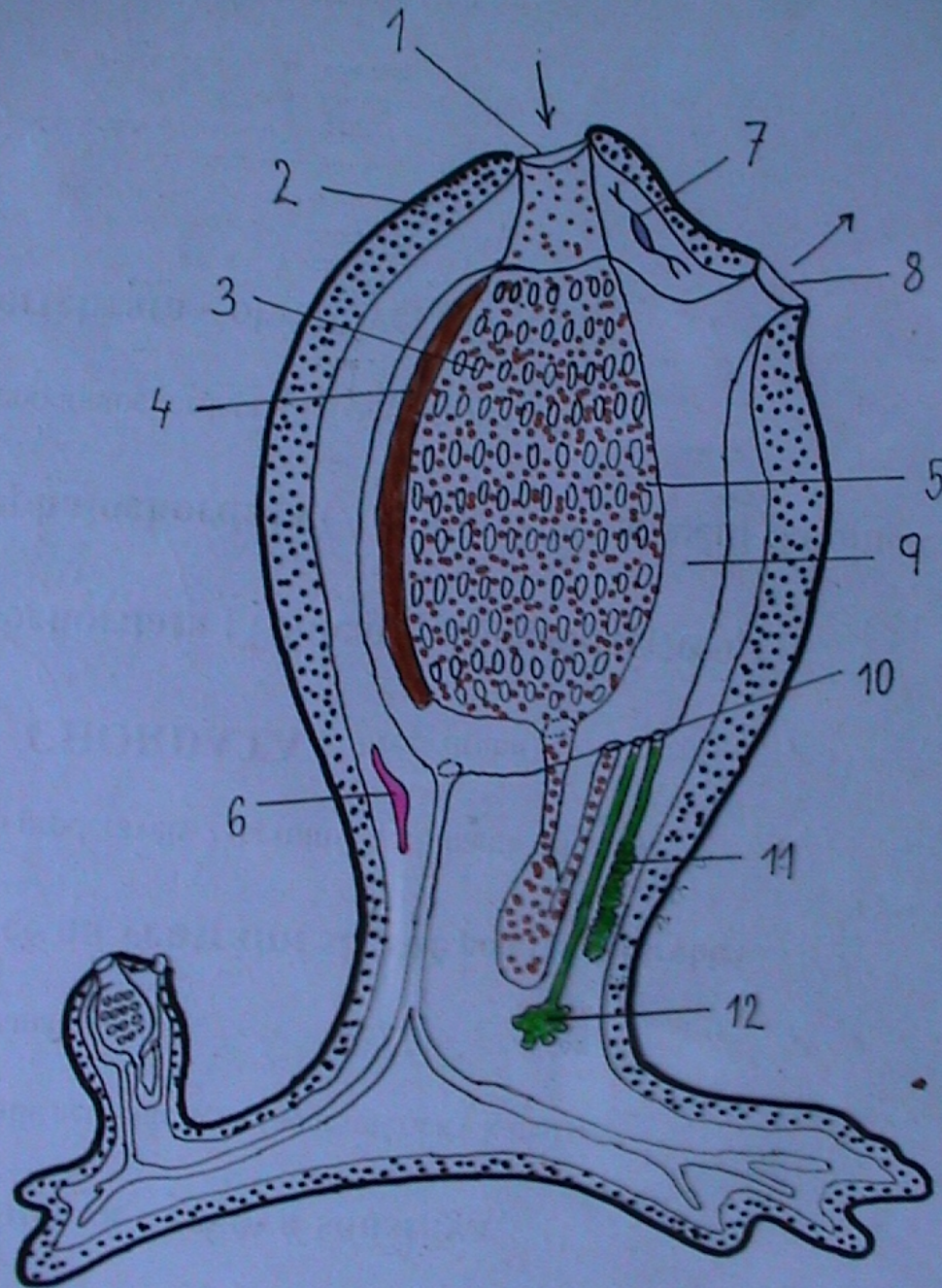
1. ústa
2. rozšířená nervová trubice se statocystou a „očkem“
3. atrioporus
4. nervová trubice
5. chorda
6. přichycovací papily
7. proděravělý hltan s peribranchiálním prostorem
8. endostyl (hypobranchiální rýha)
9. jícen
10. srdce

Ascidiacea - sumky
morfologie larvy
morfologie dospělce

ascidiozoid

1. ústa
2. plášť z tunicinu
3. nepárové štěrby
4. endostyl
5. „žaberní vak“
6. srdce
7. cerebrální ganglion
8. atrioporus
9. peribranchiální prostor
10. jícn
11. varle
12. vaječník

Ascidiacea - sumky

- morfologie larvy
- morfologie dospělce
- filtrace potravy
- rozmnožování
- ekologie

• filtrace potravy

- žaberní vak vystlán slizem pokrývajícím řasinkové buňky
- endostyl s žláznatými a bičíkatými buňkami
- peripharyngeální pruhy
- epibranchiální rýha

• rozmnožování

- proterandričtí hermafrodité, oplození mimotělní
- nepohlavní, vznik kolonií pučením

• ekologie

- mořští kosmopolité, převážně v litorálu (do 50 m)
- krátký život larvy (min-hod), fototaxe (poz-neg)
- monascidie - synascidie (regenerační schopnost)

Ascidiacea - sumky

- morfologie larvy
- morfologie dospělce
- filtrace potravy
- rozmnožování
- ekologie
- **system**

Podle umístění gonád: subcl.

1. Enterogona

Gonády v blízkosti střevní kličky, jedinci v synascidii si zachovávají idenditu, thorax-abdomen-postabdomen, larvy 2 smyslové orgány.

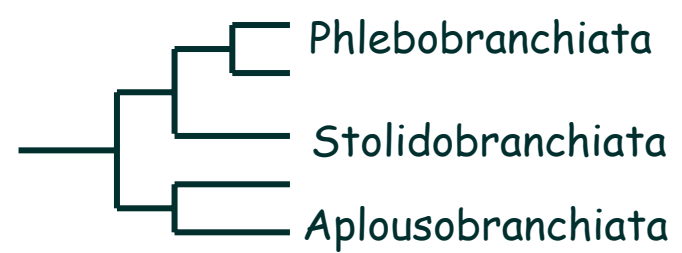
2. Pleurogona

Gonády po stranách žaberního vaku, synascidie (bochníčkovité) se společným pláštěm a atrioporem, tělo nerozděleno, larvy 1 smyslový orgán.

3. Octacnemida

Hlubinné (do 5 km), 8 ramen, i volně pohyblivé druhy, žaberní vak s horizontální přepážkou, symbióza s prochlorofyty (prokaryota s chlorofyly a, b).

Podle morfologie žaberního koše:

1. Phlebobranchiata (+ Octacnemida)

- Pravé sumky, tělo členěno na 2 oddíly
- Gonády v blízkosti střevní kličky - enterogonní, solitérní i koloniální
- *Ascidia mentula* - sumka obecná, *Phallusia mammilata* - sumka hrbolekatá, *Ciona intestinalis* - sumka štíhlá

2. Aplousobranchiata - pospolitky

- Tělo členěno na 2-3 oddíly - thorax-abdomen-(postabdomen)
- Gonády ve střevní kličce v abdomenu - enterogonní, koloniální se zachovanou identitou jedinců
- *Clavelina lepadiformis* - pospolitka svijonožcovitá

3. Stolidobranchiata - zřasenky (+ Sorberacea - hlubinné sumky)

- Tělo není členěno na oddíly
- Solitérní i koloniální se společným pláštěm a kloakou (synascidie), jedinci seřazeni okolo společného atrioporu
- Gonády vně na boku žaberního vaku - **pleurogonní**
- *Botryllus schlosseri* - zřasenka středomořská, *Halocynthia papillosa*

Enterogona

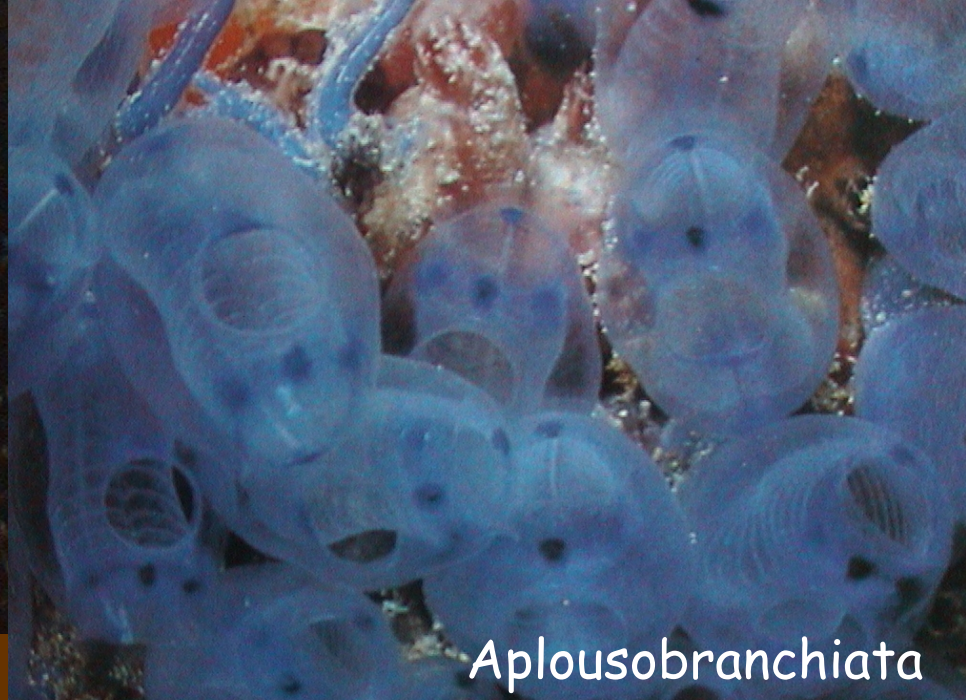
Phlebobranchiata

Phallusia mammillata

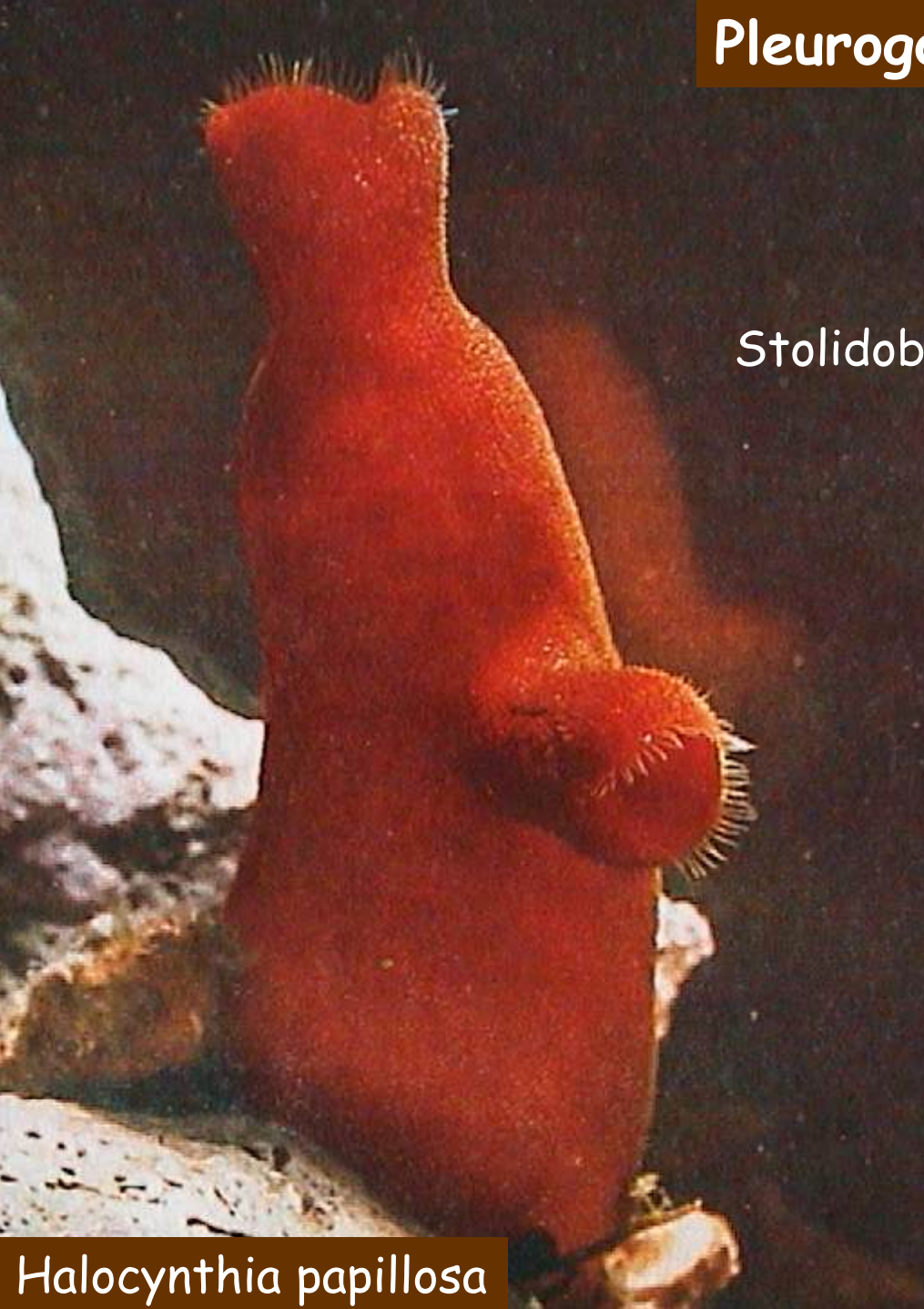

Clavelina lepadiformis

Aplousobranchiata

Pleurogona

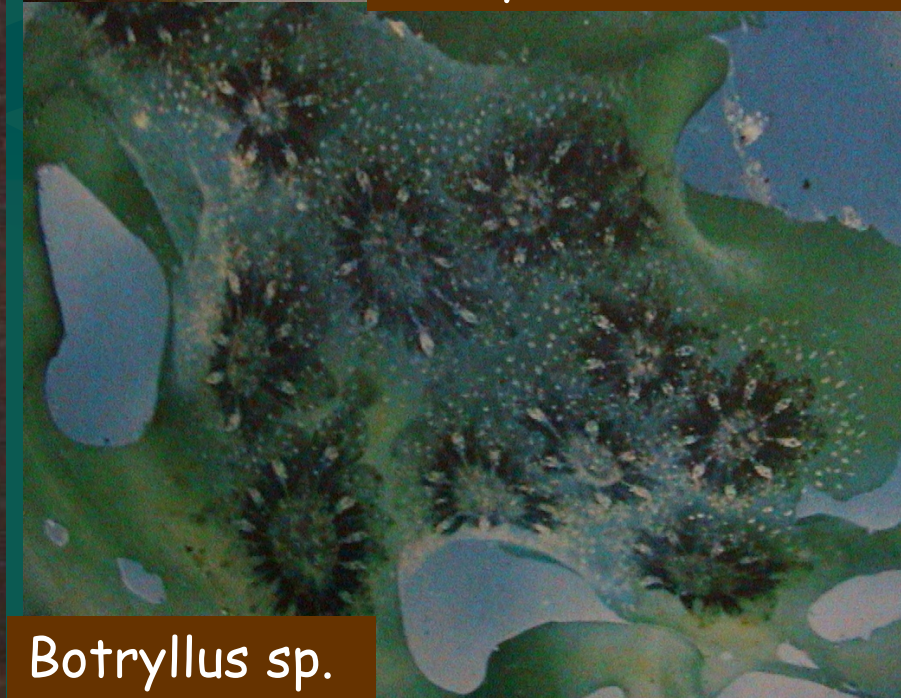

Halocynthia papillosa

Stolidobranchiata

Botryllus schlosseri

Botryllus sp.

Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

Thaliacea - salpy

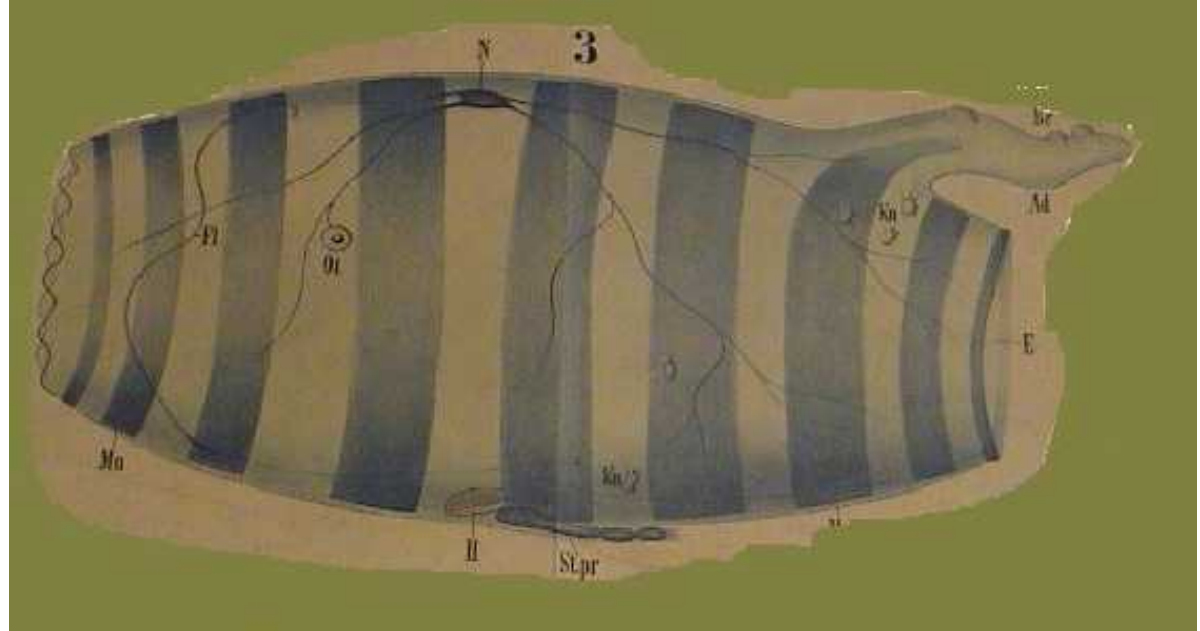
- morfologie
- rozmnožování - metageneze
- ekologie
- systém

• morfologie

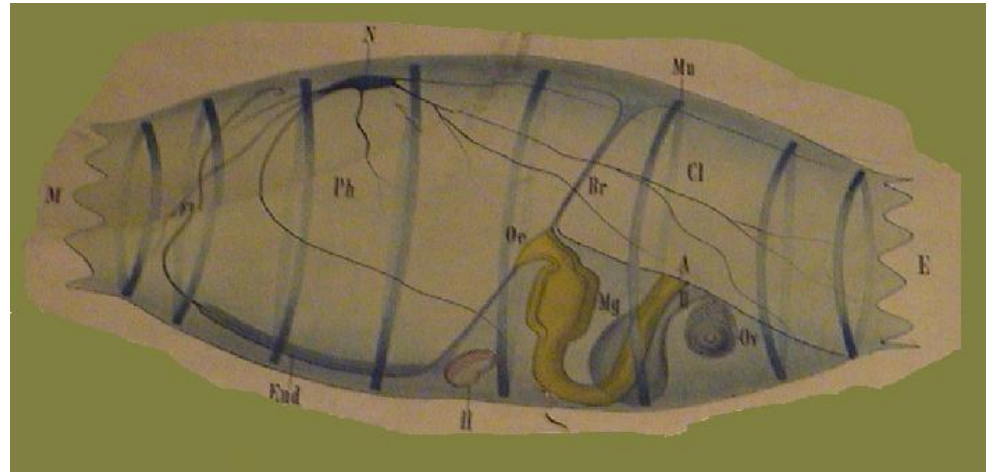
- Larva podobná larvě sumky
- Soudečkovité tělo s velkými otvory (or, atrioporus)
- Rosolovitý průsvitný plášť
- Obroučkovité svalové pruhy (reaktivní pohyb)
- Párové žaberní štěrby v zadní části hltanu, peribranchiální prostor nasunut na zadní část hltanu
- Koncentrace orgánů (srdce, žaludek, gonády) na ventrální straně
- Polymorfie - různé tvarové (oozoid, blastozoid) a funkční typy (gonozoid, gastrozoid, phorozoid), metageneze

Thaliacea - salpy
• morfologie

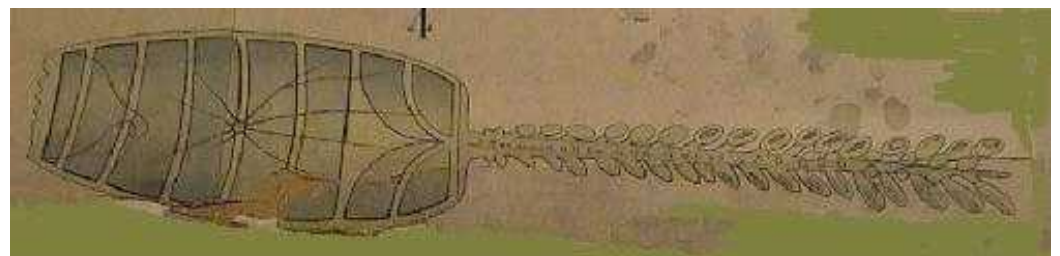
oozoid

blastozoid (gonozoid)

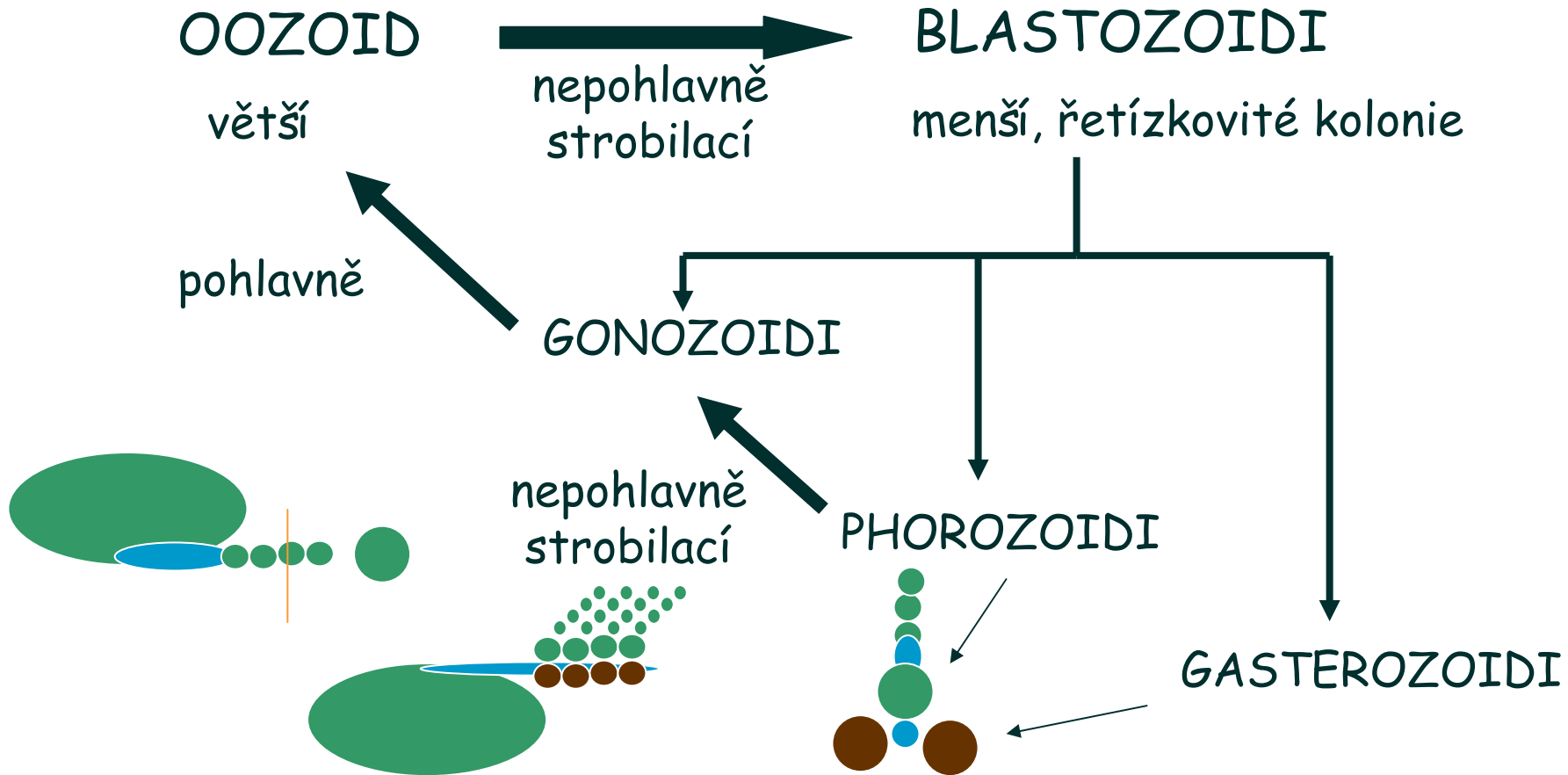

oozoid s řetízkem
blastoidů

Thaliacea - salpy

- morfologie
- rozmnožování - metageneze

Strobilace primární: stolo prolifer (Salpida) - phorocyty - stolo dorsalis (Doliolida)

Strobilace sekundární: na stolo dorsalis (Doliolida)

Thaliacea - salpy

- morfologie
- rozmnožování
 - metageneze
- **ekologie**
- **system**

- **ekologie**

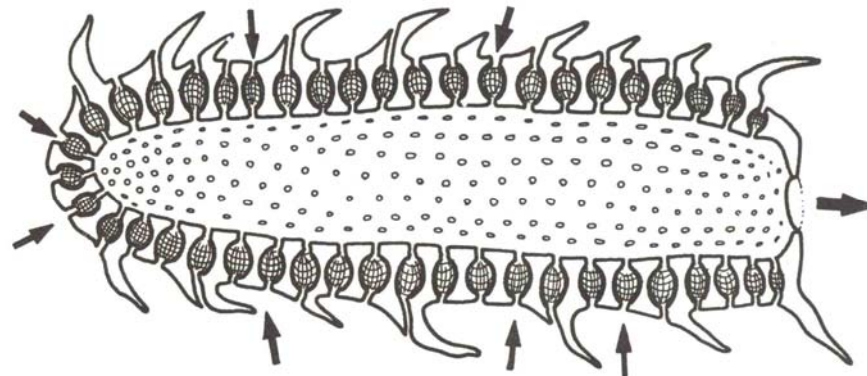
pelagičtí,
v planktonu teplých moří

- **system**

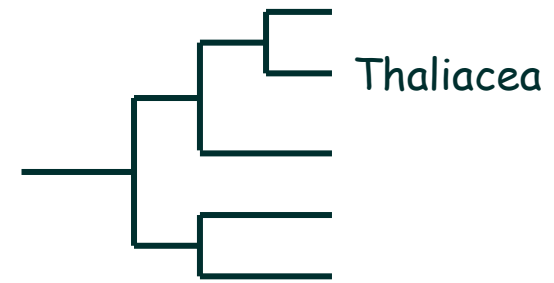
Pyrosomida - ohnivky

Skupina nejbliže příbuzná pravým sumkám, redukce oozoidu (embryonální cyathozoid), tvoří 4 primární blastozoidy (tetrazoid), z nich sekundární blastozoidi (gonozoidi), válcovité kolonie se společnou kloakální dutinou, husté síto žaberních štěrbin, světélkující symbiotické bakterie, jejich přenos z folikulárních buněk vaječníku na zárodek vyvíjející se v kloakální dutině; *Pyrosoma atlanticum*

Thaliacea - salpy

- morfologie
- rozmnožování
 - metageneze
- ekologie
- systém

Salpida - pásosvalí (Desmomyaria)

podkovovité svaly, 1 pár velkých žaberních štěrbin, 1 řada blastozoidů (gonozoidů) přímo na stolo prolifer, oplození v kloakálním prostoru gonozoidů, zde se vyvíjejí zárodky (placentace), chybí stadium volně pohyblivé larvy; *Salpa maxima*, *S. fusiformis*

Salpa sp.

Doliolida - kruhosvalí (Cyclomyaria)

prstencovité svaly, více párů žaberních štěrbin, 3 řady blastozoidů, phorozoid s řetízkem vlastních gonozoidů se odděluje od stolo dorsalis, oplození mimotělní, volně pohyblivé larvy; *Doliolum denticulatum*

Urochordata

- charakteristické znaky
- systém

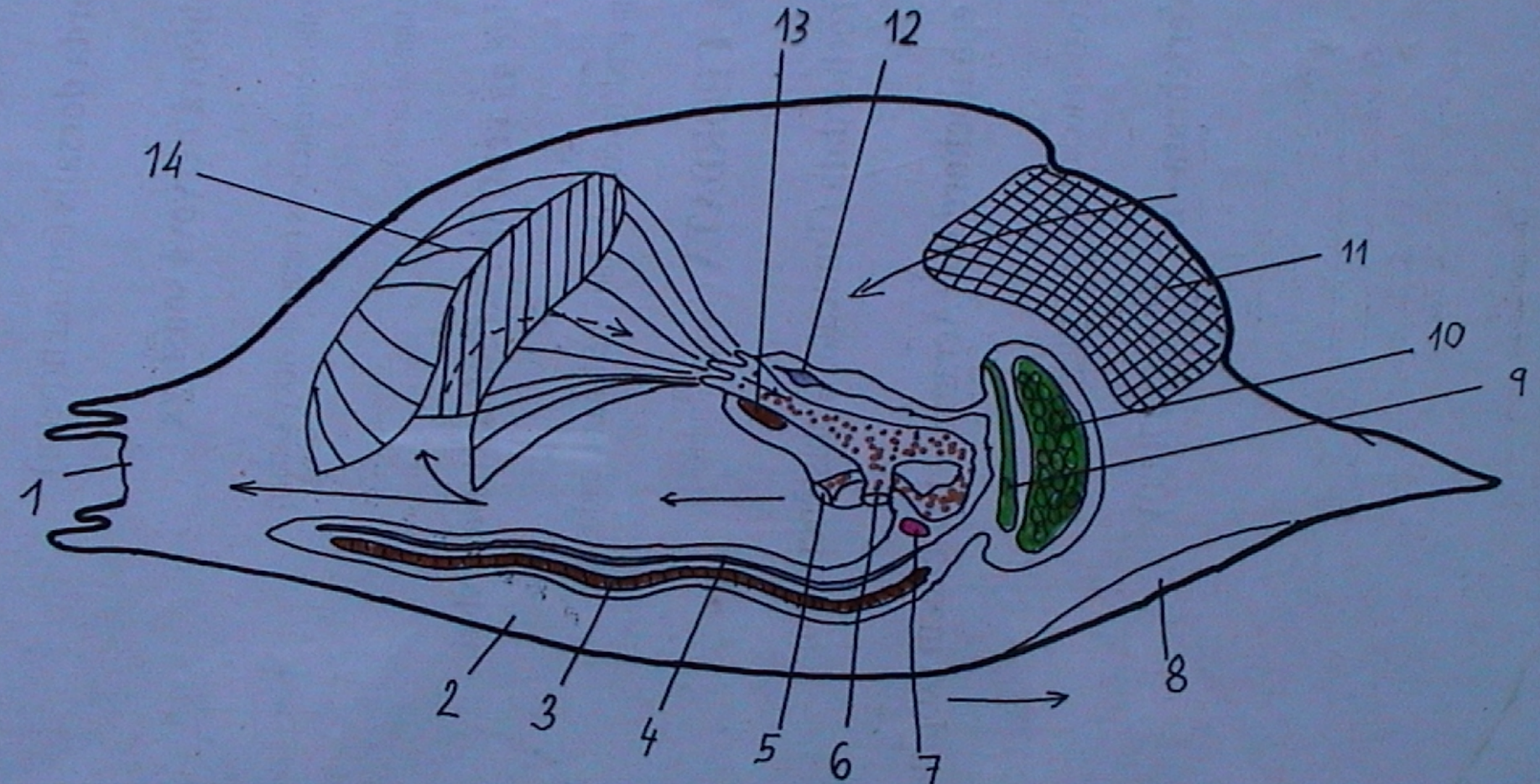
Appendicularia (Larvacea, „Copelata“) - vršenky

- morfologie
- rozmnožování
- ekologie
- systém

Appendicularia

• morfologie

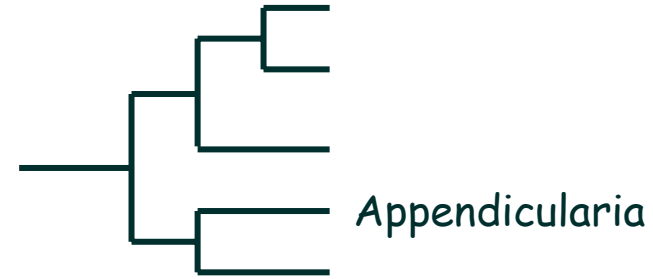
1. vyvrhovací otvor ve schránce	6. žaberní štěrbin	11. sítko (vrš)
2. schránka	7. srdce	12. ganglion
3. chorda	8. únikový otvor ve schránce	13. endostyl
4. nervová trubice	9. varle	14. lapací síť
5. řitní otvor	10. vaječník	

Appendicularia

- morfologie
- rozmnožování
- ekologie
- systém

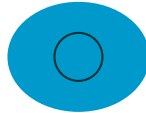
• rozmnožování
jen pohlavní, larva ~ dospělec,
metamorfóza (pedomorfóza):

Zboku:

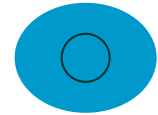
1.

2.

Zezadu:

• ekologie

planktonní, do 100 m, opouštění a tvorba schránky

• systém (sesterská linie sumek ze skupiny Aplousobranchiata)

o. Appendiculariidea

f. Oikopleuridae

Appendicularia sicula

Oikopleura dioica

Kowalewskidae

Kowalewskia tenuis

Fritillariidae

Fritillaria pelucida